

شوک ۴۸ ساعته به سفره ۱۸ میلیون خانوار

دولت در اقدامی عجیب، واریزرقمی نامعلوم رامشروط به خوداظهاریِ دوروزه و دریافت پیامک کرد

محمد حقگو
economice@khorasannews.com

اعلام ناگهانی سازمان برنامه و بودجه برای افزایش اعتبار کالابرگ، به جای آنکه مهرمی بر زخم قدرت خرید طبقات فرودست باشد، به یک کلاف سردرگم اداری تبدیل شده است. شاید هم تاکنون خیلی ها از آن بی اطلاع باشند. در هر حال فراخوان بیش از ۱۸ میلیون خانوار (حدود ۴۰ میلیون نفر) برای ثبت فرم خوداظهاری ظرف تنها ۴۸ ساعت در سامانه‌ای که بلافاصله دچار اختلال شد، پرسش‌های جدی درباره شیوه سیاست‌گذاری، کفایت داده‌های حاکمیتی و هماهنگی درون‌دولتی ایجاد کرده است؛ طرحی که در آن هنوز رقم واریزی نامعلوم است، اما مشروط شدن آن به یک بوروکراسی فشرده دیجیتالی، قطعی شده است. (این گزارش بر اساس آخرین اطلاعاتیه‌ها و اخبار تا عصر یکشنبه ۱۹ مهر تنظیم شده و با توجه به پویایی موضوع، ممکن است در ساعات یا روزهای آینده جزئیاتی مانند رقم دقیق افزایش یا تمدید احتمالی مهلت تغییر کند)

زلزله در «دولت من»؛ پیامک شرط ورود شد!

صبح دیروز روابط عمومی سازمان برنامه و بودجه در اطلاعیه‌ای غافلگیر کننده اعلام کرد که حدود ۴۰ میلیون نفر برای دریافت اعتبار جدید کالابرگ، باید تا ساعت ۲۴ سه‌شنبه ۲۱ مهر ماه با ورود به پنجره ملی خدمات دولت هوشمند (my.gov.ir)، فرم خوداظهاری پر کنند.

بلافاصله پس از انتشار این خبر، ظاهر اُ هجوم گسترده کاربران موجب بروز خطای در گاه و دسترس خارج شدن سامانه شد. ساعاتی بعد، خبرگزاری فارس به نقل از سازمان برنامه اعلام کرد که سامانه اصولاً تنها برای کسانی فعال و باز است که پیامک مشخصی از سوی دولت دریافت کرده باشند! خبرهای بعدی نیز گویای این بود که ظاهر اُ مسئله فنی حل شده است.

با این حال اعلام جدید سازمان برنامه نه‌تنها گریزی از ابهام نگشود، بلکه بر دامنه سر در گمی افزود: اگر سامانه ملی «دولت من» که در گاه‌تجمعی صدها خدمت عمومی کشور است، برای عموم غیر فعال یا مشروط شده، تکلیف سایر امور اداری و روزمره شهروندان چه بوده است؟ از سوی دیگر، ارسال پیامک که به نظر می‌رسد به طور تدریجی انجام شده، چگونه به ضرب‌الاجل ۴۸ ساعته سازگار است؟ این موضوع به همراه چشم‌انتظاری شهروندانی که احتمال مشمول بودن را می‌دادند، برای دریافت پیامک، عملاً موجب سرگردانی و چالش دسترسی شد.

پس پایگاه رفاه ایرانیان کجاست؟

بزرگ‌ترین پارادوکس این تصمیم، نادیده انگاشتن بیش از یک دهه سرمایه‌گذاری سنگین کشور روی «پایگاه اطلاعات رفاه

ایرانیان» است. دولت سال‌هاست از اتصال چنده بانک اطلاعاتی-شامل حساب‌های بانکی، داده‌های ثبتی، اسناد املاک، سازمان امور مالیاتی، بورس و تراکنش‌های شاپرک-برای شناسایی وسع مالی خانوارها بهره می‌گیرد. حتی در هفته‌های اخیر مسئولان وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی از جایگزینی دهک‌بندی سنتی با الگوی سه‌گانه وسع بر مبنای همین داده‌های قطعاتی سخن گفته‌اند.

اکنون پرسش بنیادین کارشناسان این است: اگر این داده‌ها برای آزمون وسع، تصمیم‌گیری‌های مالیاتی و سنجش توان مالی خانوار کفایت می‌کند، چرا در زمان توزیع حمایت معیشتی، نادیده گرفته می‌شود و بار اصلی اثبات شرایط اقتصادی روی دوش مردم قرار می‌گیرد؟ در چارچوب سیاست‌گذاری حمایتی، عمدتاً «اصل بر شمول خودکار» است؛ بدین معنا که دولت باید باتکیه بر داده‌های موجود، مشمولان را شناسایی و اعتبار را مستقیماً شارژ کند و سامانه خوداظهاری صرفاً به عنوان ابزاری تکمیلی برای جاماندگان یا معترضان فعال باشد. معکوس کردن این چرخه (مبتنی بر اخباری که تاکنون منتشر شده)، نوعی کم‌توجهی به زیرساخت‌های داده‌محور کشور تلقی می‌شود.

چالش کرامت‌شهروندی در تراز جمعیتی ۴۰ میلیونی

در نظریه‌های سیاست‌گذاری اجتماعی و اقتصاد رفاه، نحوه بازتوزیع منابع باید به گونه‌ای طراحی شود که اصل بنیادین «کرامت انسانی و شهروندی» دستخوش آسیب نشود و از پدیده موسوم به «انگ‌رفاهی» پرهیز شود. الزام به ثبت نام خوداظهاری شاید در مقیاس‌های بسیار محدود و برای

گروه‌های خاص فاقد پرونده آماری قابل توجیه باشد، اما هنگامی که دامنه طرح به ۱۸ میلیون خانوار و ۴۰ میلیون نفر (نیمی از جمعیت کشور) گسترش می‌یابد، منطق سیاست‌گذاری متفاوت می‌شود. در چنین ابعادی، بخش عظیمی از جمعیت کشور-که در سال‌های اخیر صرفاً به واسطه شوک‌های تومی قدرت خرید خود را از دست داده‌اند-ناچار به ورود به یک فرایند بوروکراتیک برای اظهار نیاز مالی می‌شوند. تحمیل چنین فرایندی به تقریباً نیمی از جامعه کنونی، با الگوهای نوین دولت هوشمند و اصول حفظ منزلت اجتماعی شهروندان هم‌خوان نیست. انتظار این بود که دولت باتکیه بر اطلاعات ثبتی و بدون نیاز به مواجهه فرسایشی مردم با سامانه‌های دیجیتالی، حق قانونی مشمولان را بر بستر داده‌های موجود اعمال کند.

شکاف دیجیتال و تبعیض ناخواسته علیه کم‌برخوردارها

تعیین مهلت ۴۸ ساعته برای تکمیل یک فرم اینترنتی، از بی‌توجهی به پدیده «شکاف دیجیتال» در جغرافیای جمعیتی کشور حکایت دارد. خانوار برخوردار شهری با دسترسی پایدار به اینترنت و ابزارهای هوشمند شاید بتواند در فرصتی فشرده از این مراحل عبور کند؛ اما کارگران فصلی، روستاییان، سالمندان تنها یا ساکنان مناطق کم‌برخوردار که دسترسی کافی به شبکه یا مهارت‌های دیجیتال ندارند، به‌طور ناخواسته در معرض جاماندن از حمایت قرار می‌گیرند. این مسئله زمانی پررنگ‌تر می‌شود که رویه دولت در قبال اقشار مختلف مقایسه شود: در حالی که برای حدود ۱۱ میلیون نفر از مددجویان نهادهای حمایتی مهلتی سه‌ماهه جهت تکمیل و اصلاح داده‌ها در نظر گرفته

شده، برای این جمعیت عظیم ۴۰ میلیونی یک ضرب‌الاجل فشرده دوروزه تعیین شده است؛ تصمیمی که ریسک عدم دسترسی سرپرستان خانوار را افزایش می‌دهد. همچنین تعیین سقف ۴۸ ساعته برای ۱۸ میلیون سرپرست خانوار در حالی صورت گرفته که طبق رویه‌های موجود اداری کشور، گردش یک نامه ساده کارشناسی میان دوره مدیریتی هم‌زمان حداقل دوروز زمان انتظار می‌طلبد. تحمیل چنین سرعت عملیاتی به عموم جامعه با بضاعت فنی سامانه‌ها و ناهمگونی‌های دسترسی هم‌خوانی ندارد.

رفتارهای ناهماهنگ در تیم اقتصادی

آشفته‌گی اخیر همچنین نمایانگر نوعی ناهماهنگی در نظام تصمیم‌گیری و اطلاع‌رسانی دستگاه‌های ذی‌ربط است. طبق ضوابط اجرایی، متولی تخصصی ارزیابی وسع و امور رفاهی، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی است. با این حال، اطلاعیه ضرب‌الاجل‌دار ناگهان از سوی سازمان برنامه و بودجه صادر می‌شود؛ در حالی که پیشتر مسئولان رفاهی از عدم نهایی‌سازی منابع و مسئولان اقتصادی (مرتضی زامانیان معاون سیاستگذاری اقتصادی وزیر اقتصاد) از اگذاری کامل اجرا به وزارت رفاه سخن گفته بودند.

تعدد مراجع اطلاع‌رسانی، سردرگمی مخاطبان را دوچندان کرده است. شهروندان در این میان نمی‌دانند ملاک عمل، مصاحبه‌های وزارت رفاه است یا بیانیه‌های دفعی سازمان برنامه و بودجه یا ...

فرم پر کنید، بعداً می‌گوییم چقدر می‌ریزیم!

از سوی دیگر، ابهام در رقم واقعی این افزایش، ابعاد ماجرا را پیچیده‌تر کرده است. دولت از ۱۸ میلیون خانوار خواسته فرم خوداظهاری

پر کنند، اما هیچ مرجع رسمی تا لحظه تنظیم این گزارش به روشنی اعلام نکرده است که اعتبار تخصیصی به چه میزان افزایش یا چگونه به طبقات مختلف جامعه هدف تخصیص خواهد یافت.

جز افزایش ۵۰۰ هزار تومانی اعلام‌شده برای مددجویان نهادهای حمایتی، برای مابقی ۴۰ میلیون نفر دیگر تنها از لزوم «ثبت نام» سخن رفته و رقم مشخصی تبیین نشده است. ملزم کردن شهروندان به اقدامات اداری بدون شفاف‌سازی بسته حمایتی، تقدم فرایند بر هدف را نشان می‌دهد؛ در حالی که بر پایه منطق سیاست‌گذاری، ابتدا باید جامعه هدف، معیارها و مبلغ حمایت شفاف شود و سپس فرایند اجرایی کلید بخورد.

در مجموع حمایت از معیشت خانوارها در مواجهه با تورم، تصمیمی ضروری و مورد مطالبه است؛ اما «الگوی اجرا» به اندازه «اصل حمایت» اهمیت راهبردی دارد. سیاستی که هدف آن گره‌گشایی از سفره مردم بوده، به دلیل انکای نامتناسب به فراخوان عمومی، ایجاد ترافیک سامانه‌ای و نادیده گرفتن داده‌های ملی، با اصطکاک روبه‌رو شده است. دولت برای بازگرداندن این سیاست به ریل کارشناسی، شایسته است:

۱. ضرب‌الاجل فشرده را ملغی کرده و افزایش اعتبار را به صورت خودکار بر مبنای داده‌های پایگاه رفاه ایرانیان اعمال کند.

۲. در گاه خوداظهاری را صرفاً به عنوان مسیر بازنگری برای معترضان و جاماندگان فعال نگه دارد.

۳. با شفاف‌سازی ارقام و اگذاری کامل تریبون اطلاع‌رسانی به دستگاه تخصصی، یعنی وزارت کار، از فرسایش اعتماد عمومی و اعتبار سامانه‌های ملی جلوگیری به عمل آورد.

تحلیل

از تله نفتی تا گلوگاه داده

«پاشنه آشیل غرب» چگونه در خلیج فارس در تیررس ایران قرار دارد؟

سخنان دیروز دبیر شورای عالی امنیت ملی درباره قرار گرفتن «کابل‌های فیبر نوری، دیتاسنترها و مراکز هوش مصنوعی منطقه» در بانک اهداف پاسخ احتمالی ایران، حامل یک پیام استراتژیک و دگرگونی در ادبیات بازدارندگی اقتصادی کشور است. تاکنون تهدیدات متقابل ایران در خلیج فارس عمدتاً حول «بشکه‌های نفت، تنگه هرمز و تأسیسات پالایشگاهی» تعریف می‌شد؛ اما ورود رسمی «زیرساخت‌های پردازش ابری و داده» به معادلات امنیتی، نشان از رصد هوشمندانه تغییر ساختار اقتصاد غرب و رصد دقیق آن توسط ایران دارد.

چرا دیتاسنترها و شرین‌های ارتباطی منطقه برای غرب تا این اندازه حیاتی شده‌اند؟

۱. بحران انرژی غرب و انتقال بار پردازشی به خلیج فارس: انقلاب هوش مصنوعی و دیتاسنترهای مقیاس‌بزرگ با یک بن‌بست جدی در اروپا و آمریکا مواجه شده‌اند: «کمبود شدید و گرانی برق». از این رو، غول‌های فناوری جهان (از آمازون و مایکروسافت تا گوگل) در سال‌های اخیر بخش قابل توجهی از مزارع پردازشی و سرمایه‌گذاری‌های سنگین خود را به حاشیه خلیج فارس آورده‌اند تا از انرژی ارزان، پایدار و نقدینگی سرشار این کشورها تغذیه کنند. منطقه عملاً به یکی از ستون‌های پشتیبان توسعه هوش مصنوعی و محاسبات سنگین غربی مبدل شده است.

۲. ضربه به ارزش بازاری چند تریلیون دلاری: امروز بخش عمده‌ای از رشد شاخص‌های اصلی بازار سرمایه آمریکا (مانند S&P ۵۰۰ و Nasdaq) روی دوش چند شرکت انگشت‌شمار حوزه فناوری و هوش مصنوعی استوار است؛ دارایی‌هایی که ارزش دفتری و ارزش بازار آن‌ها به هزاران میلیارد دلار می‌رسد. هرگونه تهدید واقعی یا آسیب فیزیکی به زیرساخت‌ها، مزارع سرور و زیربصره تأمین این شرکت‌ها در منطقه، مستقیماً انتظارات سودآوری و ارزش‌گذاری‌های نجومی در وال‌استریت را هدف قرار می‌دهد و شوک آن بلافاصله از طریق بورس به کل پیکره اقتصاد غرب سرایت می‌کند.

۳. شاه‌رگ اتصال اوراسیا: بستر خلیج فارس، دریای عمان و دریای سرخ، محل عبور متراکم‌ترین کابل‌های ارتباطی زیردریایی جهان است که ترافیک داده میان آسیا، خاورمیانه و اروپا را مدیریت می‌کنند. آسیب‌پذیری این گلوگاه‌ها، علاوه بر افزایش چشمگیر «تأخیر شبکه» و اختلال در تبادلات مالی بین‌المللی، هزینه بیمه، ترانزیت و نگهداری داده‌ها را سرسام‌آور خواهد کرد.

معادله جدید بازدارندگی

پیام راهبردی تهران شفاف است: اگر قرار باشد درگیری گسترده‌ای رخ دهد، آسیب‌تنها به زیرساخت‌های سنتی انرژی محدود نخواهد ماند، بلکه «دارایی‌های مدرن و گران‌قیمت سرمایه‌گذاران غربی» در منطقه که ستون فقرات اقتصاد دیجیتال آینده به شمار می‌روند، مصون از آتش نخواهند بود. ریسک این معادله برای غرب، سقوط شاخص‌های فناوری و از دست رفتن میلیاردها دلار زیرساخت پردازشی است که جایگزینی آن‌ها سال‌ها زمان خواهد برد.

وعده ۲ هفته‌ای «(بسنت)» تمام شد؛ اقتصاد ایران فرونپاشید

مهلت ادعایی وزیر خزانه‌داری آمریکا برای پایان اقتصاد ایران به سرآمد؛ همزمان با آرامش نسبی و عقب‌نشینی دلار در فردوسی

به اتمام این مهلت دوهفته‌ای تأکید کرد که فروپاشی اقتصادی با بیانیه‌های سیاسی محقق نمی‌شود. به گفته همتی، وزیر خزانه‌داری آمریکا که حالا از پاسخگویی در قبال شکست پیش‌بینی خود طفره می‌رود، سعی دارد با طرح ادعاهای بی‌پایه درباره «چاپ پول» افکار عمومی را منحرف کند. رئیس کل بانک مرکزی با اشاره به شاخص‌های کلان اقتصادی گفت: «واقعیت‌های اقتصادی را باید با شاخص‌های قابل اندازه‌گیری سنجید، نه مواضع سیاسی.»

گروه اقتصاد- تاریخ وعده‌های «تند» واشنگتن برای تغییر وضعیت در ایران، باز هم تکرار شد. دو هفته پیش بود که اسکات بسنت، وزیر خزانه‌داری آمریکا، با ادعایی نامتعارف اعلام کرد اقتصاد ایران ظرف دو هفته فرومی‌پاشد. دیروز با به پایان رسیدن این ضرب‌الاجل، برخلاف پیش‌بینی‌های کاخ سفید، بازار ارز تهران نه تنها به سمت فروپاشی نرفت، بلکه روند کاهشی را نیز تجربه کرد.

این نخستین بار نیست که واشنگتن با محاسبات غلط، برای تغییر رفتار یا فروپاشی ساختار سیاسی و اقتصادی ایران جدول زمانی تعیین می‌کند. دونالد ترامپ در ابتدای جنگ رمضان وعده داده بود که «در دو یا سه روز کار ایران را تمام می‌کنیم»؛ اما ۲۲۵ روز از آن ادعا گذشته و وی همچنان در حال تلاش برای گرفتن تنگه هرمز از ایران است.

پس از ناکامی در میدان نظامی، تیم اقتصادی ترامپ با تغییر استراتژی، «فروپاشی اقتصادی» را به خط اول حملات خود آورد؛ تلاشی که حالا باز دیک شدن به پایان مهلت ادعایی، پوچ بودن آن بیش از پیش نمایان شده است.

پاسخ بانک مرکزی به «بسنت»

عبدالنصر همتی، رئیس کل بانک مرکزی، پیشتر با ادبیاتی کنایه‌آمیز گفته بود «جوجه را آخر پاییز می‌شمارند». امروز گذشته درواکش

استاد محترم جناب آقای دکتر حسین رحیمی
در گذشت پدر گرامیتان را به شما و خانواده محترم صمیمانه تسلیت عرض نموده و از خداوند برایتان صبری عظیم و برای آن مرحوم روحی شاد و آرام خواهانیم.
مدیریت و پرسنل آزمایشگاه دکتر امینی

بر شما باد حفظ آرامش و وقار
بر شما باد آرام راه رفتن
در تشییع جنازه های مردگان تان

جناب آقای حاج حسین سقاء رضوی
جناب آقای حاج حسن سقاء رضوی
جناب آقای حاج جواد سقاء رضوی
با کمال تاسف در گذشت شادروان آقای **حاج هاشم سقاء رضوی**
را به محضر شما و خانواده محترم آن مرحوم تسلیت عرض می نمایم

فرامرز یغمایی
خانواده محترم ناظران
درگذشت بزرگ خاندان شادروان **حاج محمد علی ناظران**
پیشکشوت محترم بانک سپه را خدمت شما تسلیت عرض می نماییم.
از خداوند متعال برای شما و سایر بازماندگان صبر و شکیبایی آرزو مندیم.
خانواده مر حوم ناصر جعفریان

جناب آقای مهندس ناظران
با نهایت تأسف و تأثر درگذشت **شادروان حاج محمد علی ناظران**
را تسلیت گفته، از خداوند متعال برای آن مرحوم علو درجات و برای جنابعالی و سایر بازماندگان صبر و طول عمر باعزت مسئلت می نمایم.
رئیس هیئت مدیره شرکت سیمان زاوه تربت مهندس خلیل زنجیری